

Merak Ettikleriniz

Mesut Erol [merak.ettikleriniz@tubitak.gov.tr

Neden **ilaçların** Son Kullanma Tarihi Var?

İhtiyatlı davranarak dolu tutmaya çabaladığınız ecza dolabındaki ilaçları kullanmadan önce üzerlerindeki son kullanma tarihlerini kontrol etmekte yarar var. Çünkü yıllar önce "ne olur ne olmaz" diyerek ecza dolabına yerleştirdiğiniz bir ilaç, görüntüsüyle bir olumsuzluk çağrıştırmasa dahi çoktan işlevini yitirmiş olabilir. İlaçlar, yiyeceklerimizde olduğu gibi kolayca küflenmez ya da dokuları kolay kolay zarar görmez. Bu nedenle son kullanma tarihlerine dikkat etmek büyük önem arz eder.

Ambalajlı besinlerin üretim süreçlerinde olduğu gibi ilaç üreticilerinin de ilaçlar için bir son kullanma tarihi belirlemeleri gerekir. Bu tarihler, ilaç örneklerinin kısa süreler içinde ne ölçüde bozunduğunun belirlenmesi ya da ilacın aktif bileşenlerinin bozunmasını hızlandıracak test koşulları yardımıyla tahmin edilir. Yiyeceklerdekilere benzer biçimde ilaç kutularındaki tarihler de ilacın kullanıcıya ne zaman zarar verebileceğinin bir göstergesi değildir: Kutu üzerindeki tarih, ilacın kapalı ambalajında ilk kutulandığı biçimde durduğu sürece hedeflendiği gibi çalışacağının garantisidir. O tarihten sonra ilacın işe yarayacağından tam olarak emin olamazsınız.

İlaç kutusu ya da şişesinin açılmasıyla birlikte son kullanma tarihi artık geçerli değildir. Çünkü dış etkenler, ilaçtaki bileşiklerin daha hızlı bozunmasına neden olabilir. Nem, sıcaklık ve güneş ışığı bu etkenlerin en öne çıkanlarıdır. Özellikle banyo gibi zaman zaman yüksek nem oranına sahip olabilen alanlarda tutulan açılmış ilaç kutularındaki bileşikler, bozunmaya daha eğilimlidir. Ayrıca şişelenmiş sıvı formdaki ilaçlar başta olmak üzere pek çok ilaç için bakteri üremesi riski de söz konusudur. Bu nedenle ilaç kutuları, ambalajlarında belirtilen koşullarla uyumlu ortamlarda saklanmalıdır.

Açılmış ambalajlardaki ilaçlar, steril özelliklerini kaybedebildiği için zamanla kontaminasyona duyarlı hâle gelir. Dolayısıyla son kullanma tarihi geçtikten sonra alınan ilaçlar, bozunan içerikleri nedeniyle sağlık riski oluşturabilir.

Bir ilacın son kullanma tarihi geçtiğinde, bileşenlerinde önemli ölçüde bozunma olmasa dahi ilacın etkinliği düşmüş olacaktır. Bazı ilaçların raf ömrünün ambalajlarında belirtilenden çok daha uzun olduğu bilirse de özellikle insülin, nitrogliserin ve sıvı antibiyotikler gibi etken maddelerinin zaman içinde daha az kararlı olduğu bilinen bazı ilaçlar da bulunur. Bu nedenle son kullanma tarihi geçmiş ilaçlarla ilgili soruların, eczacı ya da doktor gibi konunun uzmanlarına yöneltilmesi tavsiye ediliyor. ■

Kaynaklar

fda.gov/drugs/special-features/dont-be-tempted-use-expired-medicines
livescience.com/65052-why-do-medicines-have-expiration-dates.html

